

ANDT- och brottsförebyggande arbete 2016

Rapport från Lokala Förebyggande Rådet

Jörgen Johansson
ANDT samordnare

0560-166 96 direkt 070-316 60 77 mobil

jorgen.johansson@torsby.se

Caroline Eriksson
Kommunpolis

070-609 18 83

caroline-a.eriksson@polisen.se

Innehållsförteckning

- Kommunens övergripande mål
- Bedömningsunderlag för genomförandeplan
- Sammanfattande regional och lokal lägesrapport gällande brotts- och ANDT förebyggande arbete

Redovisning av årets insatser i våra sex målområden

1. Tillgång till narkotika, dopningsmedel, alkohol och tobak ska minska
2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak
3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska
4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska
5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.
6. Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska.
 - Medborgarlöften 2016
 - "Tänk om" insatser 2016
 - Prodis 2016
 - Tobakförebyggande insatser 2016

Kommunens övergripande mål

”Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, med minskade medicinska och sociala skadeverkningar orsakade av alkohol och med ett minskat tobaksbruk”

Bedömningsunderlag

för vår lokalt framtagna handlingsplan/genomförandeplan för det brotts- och ANDT förebyggande arbetet i kommunen

- Drogvaneundersökningar
- Polisens lokala brottsstatistik och kunskap
- Lokal kommunal statistik och kunskap
- Enkäter
- Medborgardialoger och inlämnade förslag
- Studier och forskningsunderlag

”Vi utgår från lokal kunskap, erfarenhet, undersökningar och forskning och vi lyssnar på dig som medborgare”

Regional och lokal lägesrapport gällande brotts- och ANDT förebyggande arbete

En samlad bedömning är att andelen barn och unga i Värmland som druckit alkohol, använt narkotika eller röker dagligen har minskat, trots att det tycks finnas en hög tillgänglighet. Färre ungdomar får alkohol via sina föräldrar och arbetsmetoderna ”Tänk om”, polisens arbete med ”Kronobergsmodellen” samt andra lokala brotts- och ANDT förebyggandeinsatser har troligtvis bidragit till den positiva lägesbilden. Dock finns några saker att oroas över. Den utseendefixering som finns i dagens samhälle gör att ungdomar kanske lockas att söka genvägar för att uppnå dessa ideal. Det är egentligen inte konstigt eftersom vi matas med tusentals bilder varje dag på både kvinnor och män med extrema utseenden. Till och med dagens leksaker föreställande kvinnor och män ser väldigt annorlunda ut idag. För ungdomar börjar det ofta med kosttillskott med tvivelaktigt innehåll och slutar i värsta fall med anabola steroider. Från att ha varit enbart ett problem inom idrotten är detta idag ett stort samhällsproblem. Ett annat bekymmer är att cannabisanvändandet verkar vara på uppgång och detta faktum gäller hela länet, inklusive vår kommun.

Årets insatser i våra sex målområden

1. Tillgång till narkotika, dopingmedel, alkohol och tobak skall minska.
- Krögarpersonal har under 2016 utbildats i ansvarsfull alkoholserving. Alkoholhandläggaren ansvarar men aktiviteten förutsätter stöd från Länsstyrelsen

- Tillsynsarbetet med kontroll av tobak, läkemedel och folköl har genomförts under ordinarie verksamhet. Alkoholhandläggaren har ansvarat för detta. Ansvaret för kontroll av skolgårdar avseende tobak ligger på Miljö och Hälsa
- Handlarna och kommunen har träffat en överenskommelse att 16 års gräns gäller för köp av energidrycker. Överenskommelsen är från kommunens sida undertecknad av kommunalrådet. Överenskommelsen var gällande under 2016 och alkoholhandläggaren och ANDT samordnaren hjälps åt att "underhålla" överenskommelsen.
- Langning av tobak, alkohol och andra droger har motverkats genom regional och lokal "Tänk om kampanj" Tyvärr har "tänk om" försvunnit nationellt från och med 2016 och Folkhälsomyndigheten hänvisar då till www.tonårsparlören.se. Regionalt och lokalt har dock insatserna fortgått under 2016. (Se separat skrivning "Tänk om")

2. Barn ska skyddas mot skadliga effekter orsakade av alkohol, narkotika, dopning eller tobak

- Familjecentral har sin verksamhet i centrala Torsby ("skyskrapan")
- Polisen jobbar i enlighet med den så kallade Kronobergmodellen som kort innebär att man i ett tidigt läge plockar alkoholen från ungdomar och kontakter föräldrar/vårdnadshavare till de ungdomar som finns i sällskapet oavsett om de bär på alkohol eller inte.
- Reflexen är samarbete mellan kommunen och Svenska kyrkan som vänder sig till barn vars föräldrar har någon form av missbruk. Behovet finns men det är svårt att rekrytera barnen och tyvärr blev det ingen uppstart under 2016. Dock pågår rekrytering och personalen är redo. Vill du veta mer om Reflexen går det bra att kontakta ansvariga:

Elisabeth Hed alkohol- och drogterapeut 073- 276 11 23 elisabeth.hed@torsby.se
 Inger Hjalmarsson, diakon Fryksände pastorat Svenska kyrkan 070- 375 41 87,
inger.hjalmarsson@svenskakyrkan.se eller Eva Zakrismark 070- 280 12 62 även hon
 diakon Svenska kyrkan eva.zakrismark@svenskakyrkan.se

3. Antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar tidigt med alkohol eller tobak ska successivt minska

- "Tänk om" insatser (se separat skrivning nedan)
- Tobaksarbete (se separat skrivning nedan)

- Den nya elevassistent – tjänsten som anställts på Frykenskolan för att bland annat ansvara för det ANDT förebyggande arbetet och elevhälsa har fungerat mycket bra. Ungdomar har engagerats bland annat i det drogförebyggande arbetet, bland annat via "Smart ungdom" och det finns arbetsgrupper med både elever och personal som ser till att allt fungerar.
- Prodis arbete (se nedan)
- Under februari månad besökte kommunpolis och ANDT- samordnaren samtliga klasser på högstadiet inklusive "våra nya svenska elever". Besöket handlade främst om ANDT men eleverna fick ställa frågor om allt möjligt och EPA traktorer var ett populärt samtalsämne.
- Främjande verksamhet: "Vargnatta", niornas skolavslutning, fritidsgårdens Lisebergsresa, sommarläger, m.m. (separata utvärderingar finns att tillgå)
- Vi har under året utarbetat en ANDT- policy för kommunens skolor. Efter remissrundor så antogs policyn av Barn och utbildningsnämnden (BUN) 2016-10-20 och ska nu tillämpas på skolorna
- "Kronobergsmodellen" innebär att polisen tidigt under festkvällen beslagtar alkohol från ungdomar och föräldrar/vårdnadshavare samt socialen kontaktas när ungdomarna är under 18 år. Under år 2016 så har endast 4 brott mot alkohollagen rapporterats till skillnad mot 2015 då 16 brott mot alkohollagen rapporterades.

4. Antalet personer som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska

- Läkarna ska ställa frågor om ANDT bruk till patienterna och samma sak ska socialsekreterarna göra till sina klienter. Hälsa- och sjukvårdens arbete med att förebygga ohälsa har utvecklats under de senaste åren genom att till exempel läkarna ställer fler frågor kring droganvändande och fler och fler påverkas positivt.

5. Personer med missbruk eller beroende ska ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.

- Kommunen har numera två anställda alkohol- och drogterapeuter på heltid.
- "Slussen" Verksamhet i samarbete socialen och arbetsmarknadsavdelningen som startade under 2015 har fungerat bra också under 2016. Verksamheten vänder sig till de som står långt utanför ordinarie arbetsmarknad och som har pågående problem.

- Matlagingsgrupp i samarbete socialtjänsten och Svenska kyrkan startades också under 2015. Vänder sig till de som tidigare haft ett långvarigt missbruk. Syftet är att isoleringen ska brytas till förmån för social samvaro och kunskap om god kosthållning. Verksamheten har pågått som planerat under 2016 och är en uppskattad verksamhet hos deltagarna.
- En beroendemottagning startades under 2016. Beroendemottagningen vänder sig till personer och deras anhöriga som upplever sig ha problem med alkohol, droger m.m. Till beroendemottagningen kan man vända sig anonymt för att få råd. Beroendemottagning har även startats upp på vårdcentralen i Likenäs i samarbete med landstinget och är mycket välbesökt. Under året har flera anhörigrupper hållits.

6. Antalet döda och skadade på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska

- "SMADIT" Under året har sex personer anmält intresse för behandling i samband med att de fastnat i polisens nykterhetskontroller. Utredning har öppnats på fem st. Två av dessa har sen påbörjat behandling. Förra året var det fyra intresserade men då ledde ingen av dessa till fortsatt behandling.

Antalet rattfylleri som rapporterats under 2016 är 29st och antalet drograttfylleri är 19st. Ser man till 2015 så rapporterades 37st för rattfylleri och 6 st. för drograttfylleri. Samtliga som rapporteras för rattfylleri och drograttfylleri informeras om SMADIT och erbjuds hjälp. De som vill ha hjälp länkas då vidare till socialen.

Medborgarlöften 2016

Polisen och Torsby kommun ska gemensamt arbeta för att motverka droganvändningen bland unga och se över trafiksituationen i Torsby tätort.

- Det som gjorts gällande trafiksituationen är att ett nära samarbete har ägt rum mellan tekniska avdelningen och polisen. En digital skylt som påminner bilister att hålla hastigheten har införskaffats. Skylten har placerats ut på olika platser i trafiken där barn vistas och är ett led för att sänka hastigheten och säkra upp skolvägarna. Det har även förts diskussioner gällande trafikmiljön i allmänhet inne i själva centrum och vilka åtgärder som kan göras. Träffar med PRO och deras trafikgrupp har skett och vid ett tillfälle var både polis och personal från tekniska med.
- Det vi gjort för att motverka droganvändningen bland unga har skett genom att vi gemensamt och med fokus på det ANDT-förebyggande arbetet vidtagit ett flertal olika åtgärder. Som några exempel kan nämnas Tobaksfri duo, rökfria skolgårdar, utarbetande av en ANDT policy för kommunens skolor och som antogs under hösten 2016. "Tänk om" kampanjen och "Prodisarbetet" är andra exempel på hur vi jobbat mot

droganvändningen bland unga. (Mer om "Tänk om" och "prodis" under en separat skrivning). Förutom de upprepade exemplen så har ett närmare samarbete mellan skolan socialen och polisen växt fram under året och det har regelbundet skett träffar. Insatser mot ungdomar i riskzonen har skett vid ett flertal tillfällen och med ett utvecklat samarbete så underlättas detta jobb och det kan ske vartefter som ungdomar upptäcks. En mer specificerad överblick på alla planerade åtgärder kring själva medborgarlöftet finns redovisade i lokal genomförandeplan.

"Tänk om" insatser 2016

- Nationellt avslutades "Tänk om" vid årsskiftet 2015/2016. Trycksaksgeneratoren och webbsidan Tänkom.nu stängdes ner trots stora protester från hela landet. Arbetet har blivit väl känt och varumärket "Tänk om" är inarbetat på regional och lokal nivå i stora delar av landet. Trafiken till www.tänkom.nu hänvisas från 1 juli till www.tonarsparloren.se som har liknande föräldrainsformation.
- Arbetsgruppen Tänk om i Värmland beslutade i början av året att fortsätta Tänk om arbetet och hoppas på en förlängning tills man hittat hållbar lösning och nationell förvaltare av konceptet.
- Insatser genomfördes både inför Valborg och skolavslutning
- Inför Valborg skickades pressmeddelande ut med fokus på Värmlands idrottsförbund och specialdistriktsförbunden och deras ställningstagande mot langning av alkohol till unga. Detta bidrog till att Per och undertecknad medverkade i radio och dagtidning. Fyra personer från olika SDF på Värmlands idrottsförbund, deltog i inslag på Instagram och Facebook.
- Act mediebyrå anlätades för att lyfta in Tänk om budskapet på sociala medier inför Valborg och skolavslutning.
- Inför skolavslutning skickades en inbjudan till pressträff där fokus var Karlstad kommuns insatser för att få bort alkoholen från skolan och lastbilsflaken i samband med skolavslutningen. Jättebra feedback av media på denna pressinbjudan. På pressträffen medverkade representanter från Karlstad kommun, polisen och Systembolaget.
- De flesta kommunerna i länet arrangerade drogfria aktiviteter, informerade på kommunens webbsida och i lokalblad. I några kommuner kompletterats detta med andra insatser som t ex aktiviteter utanför Systembolaget.
- Polisen har informerat inför både Valborg och skolavslutning i sociala medier.
- Systembolaget tog ett krafttag inför skolavslutningen då de profilerade alkoholfria produkter och diskuterade langning av alkohol till ungdomar med kunderna. I år har ökade försäljningen av alkoholfria produkter stort inför skolavslutningen. Omtanke, langning och ålder är nyckelord för Systembolaget.
- Landstinget hänvisade till både Tänk om och Tonårsparlören i medborgarinformationen i juni.

- Vi har fått mycket positiv feedback på Landstingets engagemang inför skolavslutningen, bidraget till inslag på Facebook och längre artikel i LIV-journalen som i sin tur bidrog till bra radioinslag. Landstingets bidrag på Facebook slog rekord vad gäller uppmärksamhet och spridning. En akutsköterska som också är mamma uttalar sig om ungdomar och alkohol.
- Uppföljning av samlade insatser på Facebook och Instagram, visar på en halv miljon visningar i sociala medier. Bifogar uppföljningen.
 - Räckvidd betyder totalt antal personer (kontakter)
 - Relevansresultat är en skala mellan 1-10 där 10 är max. Det betyder hur bra annonsen är utformad för målgruppen, och hur den fungerat givet ett specifikt mål
 - Frekvens betyder hur många gånger vi har nått en unik person
 - Visningar betyder hur många gånger annonsen har visats

Fortsatt antilångningsarbete

- Diskussioner pågår fortfarande på nationell nivå mellan IQ, Folkhälsomyndigheten och länsstyrelserna för att hitta en nationell aktör som ansvarar för gemensamma långningskampanjer. Detta arbete kräver särskilt kunskap och är kostsamt för län och kommuner att själva ta fram, framförallt är det inte kostnadseffektivt.
- Arbetsgruppen i vårt län har beslutat behålla facebooksidan "Tänk om" Värmland, fler i arbetsgruppen ska ges behörighet att administrera sidan. Det finns bra befintligt material som kan läggas in på denna. Magnus är huvudansvarig som också tar emot förslag till inlägg tills vidare.
- Alla inblandade ser mycket positivt på den samverkan som varit mellan de olika verksamheterna i arbetsgruppen och samtliga deltagande på mötet vill fortsätta det viktiga långningsförebyggande arbetet.
- Arbetsgruppen kommer åter att träffas i slutet av januari 2017 för att då ta ställning till fortsatta insatser. Förhoppningsvis finns då mer information om det fortsatta nationella arbetet mot långning.

Regionala arbetsgruppen "Tänk om"

Annika Merchant, Kils kommun, Annika Sundelin, Landstinget, Jenny Westerlund, Systembolaget, Malin Larsson, Värmlands Idrottsförbund, Mimmi Adolfsson, Eda kommun, Johan Öhman, Kristinehamns kommun, Jörgen Johansson, Torsby kommun, Magnus Wallgren, Karlstad kommun, Per Ström, Polisen, Tony Gustafsson, medieföretaget Act

De lokala "Tänk om" insatserna i kommunen

- Information och uppmaningar till föräldrar och unga vuxna via Torsbybladet och Torsby Nu
- Utskick av broschyr till föräldrar/vårdnadshavare i årskurs 9 samt ettan på gymnasiet inför skolavslutningen
- Samarbete mellan polis och kommun till exempel genom utdelning av broschyrer och budskap på rallycross VM i Höljes.

Tobaksförebyggande arbete 2016

Varför ska vi arbeta tobaksförebyggande?

Genom att arbeta förebyggande mot tobak så förebygger man också användandet av både alkohol och narkotika

Nikotinet öppnar upp för andra beroenden.

Snusande och rökande ungdomar dricker oftare och mer alkohol än ungdomar som inte brukar tobak. 64 procent av de elever som röker regelbundet har testat cannabis. Bland elever som aldrig rökt vanlig tobak har endast 4 procent testat. Det visar en undersökning som Statens folkhälsoinstitut låtit genomföra bland elever på sex gymnasieskolor i Skåne.

Preventionsarbete mot tobak är något som ganska länge prioriterats i vår kommun. Ser man till vilken effekt detta arbete kan innebära bara rent ekonomiskt, så kan vi lätt konstatera att det bara av den anledningen lönar sig med god marginal.

I Sverige beräknas årligen 100 000 personer insjukna i rökrelaterad sjukdom som kräver sjukhusvård. Antalet personer som avlider av sin rökning uppskattas till 12 000 årligen.

Rökningen har beräknats kosta det svenska samhället 30 miljarder kronor varje år i sjukvård och produktionsbortfall. Årliga kostnaden för Torsby kommun räknat på 11 000 inv. skulle då bli 33 miljoner. Mer information återfinns i Rapport 2009:17 Tobak och avvänjning (sid 31-35), Statens folkhälsoinstitut. Rapporten kan nedladdas från www.folkhalsomyndigheten.se.

Tobaksfri duo

Tobaksfri duo är en effektiv, flexibel och framgångsrik metod för att förebygga tobaksbruk. Maria Nilson har vetenskapligt utvärderat metoden i sin avhandling "Promoting health in adolescents – preventing the use of tobacco".

Länk till avhandlingen finns på www.tobaksfri.se

Tobaksfri duo är en metod vi satsar på i Torsby. Liksom förra året så var 90 procent av de elever i årskurs 9 som tecknat kontrakt i Tobaksfri duo som fortfarande var tobaksfria när de slutade nian våren 2016. Vid årsskiftet 2016-17 hade 432 kontrakt tecknats totalt i bägge högstadieskolorna.

Ett viktigt steg i det tobaksförebyggande arbetet togs också när Barn och utbildningsnämnden i oktober beslutade om en gemensam ANDT-policy för kommunens skolor. Det gäller nu att åtlyda beslutet och följa överenskomna handlingsplaner. Vi är skyldiga att skydda våra barn och ungdomar mot tobak under deras tid i skolan. Vi vuxna som vistas på skolan är också viktiga förebilder och måste ta ansvar att denna policy och skyddslag (tobakslagen) nu följs.

Rökfria skolgårdar

Kommunen har ansvaret för tillsynen av skolgårdarna och har en utsedd tjänsteman för att sköta just tillsynen. Det är inte tillåtet att röka på skolan/skolgårdar eller där verksamhet för eleverna bedrivs. Detta gäller även kvällar och helger och vi vuxna som hyr lokalerna måste också respektera detta.

Lite kort information om metoden "Tobaksfri duo"

När ungdomen börjar i årskurs sex kommer erbjudandet att tillsammans med en vuxen bilda en tobaksfri duo – där den vuxne stöttar eleven fram till skolavslutningen i årskurs nio. Vuxenpartnern är ofta en förälder, men kan också vara ett syskon över 18 år, en släkting, granne, skolpersonal, fritidsgårdspersonal eller annan betydelsefull person. En vuxen kan skriva avtal med flera ungdomar. Varje vår, helst i samband med utvecklingssamtalet skrivs under en försäkran där tobaksfriheten intygas. Denna försäkran berättigar sen deltagande i utlottning av priser strax innan skolavslutningen. Förutom möjligheten att vinna fina priser så ställer också många företag upp och erbjuder rabatter till de ungdomar som deltar i Tobaksfri duo. På www.tobaksfri.se kan du se vilka förmåner som erbjuds både lokalt och i övriga Sverige. Vill du veta mer kan du också kontakta Jasmina Henriksson 070-225 94 16 jasm.ina.henriksson@torsby.se som är kontaktperson för Tobaksfri duo.

Dopningsförebyggande arbete "Prodis" 2016

Torsby kommun vill genom denna satsning bland annat öka kunskapen om kosttillskott och dopning och dess konsekvenser och målet är att så få som möjligt ska börja använda kosttillskott med tvivelaktigt innehåll och anabola steroider

Prodis ingår som en prioriterad del av det brotts- och ANDT förebyggande arbetet i kommunen. Prodisgruppen har uppdraget att varje år ta fram konkreta handlingsplaner på vad som ska göras, när det ska göras och vem som har ansvaret

Skolan

Skolan har som mål att "bygga in" kunskap om dopning och kosttillskott i så många ämnen som möjligt. Under 2016 genomfördes detta främst inom Idrott och hälsa men flera ämnen är på gång. Förebyggande samtal via elevhälsan från högstadiet till gymnasiet ingår också i långsiktiga planer. Externa föreläsningar till skolelever i årskurs nio samt ettan på gymnasiet genomfördes för andra året i rad. För nian

handlar det mer om utseendefixering och för gymnasiet handlar det lite mer om anabola steroider.

Fritid

Fritid tillsammans med Värmlands Idrottsförbund/ SISU har ansvaret att föreningslivet aktivt deltar i arbetet. Målet är att de flesta föreningarna ska "Vaccinera klubben mot dopning" Det är idrottens studieförbund SISU som håller i denna utbildning tillsammans med Torsby Fritid och ANDT samordnaren. Huvudsyftet är att involvera föreningar i arbetet. Kunskapen om kosttillskott och dess tvivelaktiga innehåll och de konsekvenser bruk av dopningspreparat kan innebära, ska förmedlas av så många som möjligt till så många som möjligt. Det en tränare eller annan föreningsledare förmedlar, betyder ofta mer för en tonåring, än om en vårdnadshavare eller lärare säger samma sak. Tanken var också att det skulle tas fram positiva anslag att sätta upp på de gym som deltar i Prodisarbetet. Av detta blev inget under 2016 men vi hoppas få till detta under 2017.

Polis

Användande av dopningspreparat och narkotika är enligt lag förbjudet och polisen jobbar naturligt med detta i det dagliga arbetet. Tanken var också att polisen skulle samarbeta med de gym som finns i kommunen och då och då göra både riktade och spontana besök. Under 2016 har dock inte detta samarbete kommit igång. Vi avvaktade information från Karlstad som hade ett liknande arbetssätt som skulle utvärderas. Detta visade sig inte vara enkelt att genomföra, därför tittar vi nu på andra förslag för 2017.

Socialen

Ska vara behjälplig vid omhändertagande och behandling samt provtagning. Socialsekreterarna ska också "Ställa frågan" vid samtal med klienter/kunder. Under året har en orosanmälan kommit in men det resulterade inte i någon provtagning.

Arbetsgruppen Prodis har 2016 bestått av

Anneli Jakobsson elevhälsan och Anders Knoph idrottslärare bägge från Stjerneskolans, Maria Andersson socialen, Tobias Strömberg polisen, Leif Hagelin, SISU/Värmlands Idrottsförbund och Jörgen Johansson ANDT-samordnare/Fritid Under hösten har också Johnny Andersson Idrott och hälsa på Frykenskolans tillkommit i gruppen.